

חידון נצבים

אתם נצבים היום בלכם לפני ה' אלהיכם ראשיכם שבטיכם זקניכם ושטריכם כל איש ישראל: טפכם נשיכם וגרף אשר בקרב מחניף מחטב עציף עד שאב מימיף: (דברים כט ט-י).¹

הנחיות לחידון:

1. החידון כולו הוא סביב הפועל נצ"ב או יצ"ב.
2. כל החידות הן מספר התורה (לא מהנ"ד), אבל בסדר אקראי במכוון.
3. מותר (רצוי) עם ספרים פתוחים! המשימה העיקרית איננה פתרון החידה, אלא מציאת הפסוקים שהם התשובה בתורה.
4. יש להקריא תחילה רק את שורת הכותרת, כגון: 1. אורחים. מי שינחש כבר שם, כולל ציטוט המקור, מקבל 12 נקודות. אם אף אחד לא ניחש, יש להמשיך בקריאת השורות שתחת לכותרת.
5. השלמת החרוז בנוסח השאלה הוא סיוע טוב למציאת התשובה. אך כאמור, המשימה העיקרית היא לא פתרון החידה, אלא ציטוט המקור בתורה, היינו, הפסוקים המכילים את הפועל נצ"ב או יצ"ב המתקשר לפרשתנו.
6. החידון מיועד ובמיוחד לדור העתיד הצעיר, ל-"טפכם". אבל מותר גם לגדולים להשתתף ולסייע.

1. אורחים

שלושה אורחים ביום מאד חם

נהנים מהכנסת האורחים של ...

תשובה: אברהם. שלושת המלאכים שבאו לאברהם בתחילת פרשת וירא, בראשית יח ב: "וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו וירא וירץ לקראתם מפתח האהל וישתחו ארצה".

2. כבוד ה'

בקש על כבוד ה' לעמוד

ומשם זכינו לייג ...

תשובה: מדות (של הנהגת הקב"ה). משה בנקרת הצור, שמות פרק לד פסוקים ב וה: "והיה נכון לבקר ועלית בבקר אלהר סיני ונצבת לי שם עלראש ההר: ... וירד ה' בענן ויתניצב עמו שם ויקרא בשם ה' ". ראו גם שמות לג כא: "ויאמר ה' הנה מקום אתי ונצבת על הצור". ושם התגלו למשה "ג המידות של הנהגת ה' בעולם (לא לבלבל עם "ג המדות בהם נדרשת התורה).

3. מלאך ה'

יצא לעצור את הרשע בדרכו

והרשע לא ראה אותו, רק את ....

תשובה: אתונו. המלאך העומד כנגד בלעם, במדבר כב כב-כג: "ויחראף אלהים פיהולף הוא ויתניצב מלאף ה' בדרך לשטן לו והוא רכב עלאתנו ושני נערי עמו: ותרא האתון אתמלאף ה' נצב בדרך וחרבו שלופה בידו ותט האתון מןהדרך וכו' ". בלעם לא ראה את המלאך, אתונו ראתה.

4. מצפה שיפתח את ...

מזמין הקללה עומד ומצפה

מתי הוא כבר יפתח את ....

¹ העיקר הוא טפכם, להם הקדשנו כבר דף מיוחד בשנה האחרת. בזכות "טפכם" שבפסוק, בזכות הבל פיהם של תינוקות בית רבן המקיים את העולם (מסכת שבת קיט ע"ב), אנו נצבים לקראת סיום מחזור נוסף של קריאת התורה, סמוכים ובטוחים לקראת הימים הנוראים, ולפיכך נקדיש למוטיב נצ"ב את הדף. מסתבר ש"ניצב" או "נצבים" בצורותיהן השונות, מהשורש יצ"ב או נצ"ב, מופיע מספר לא מבוטל של פעמים במקרא, בתורה בפרט, ואנו מבקשים לערוך מסע-חידון קצר שימחיש לצעירים (ולמבוגרים) את עוצמתה של מילה זו הניצבת ועומדת איתן במקרא.

תשובה: את הפה. בלק מלך מואב שעומד ומצפה שבלעם יתחיל כבר לקלל את ישראל, במדבר כג ו, טו, יז: "וישב אליו והנה נצב על עלתו הוא וכל־שָׂרֵי מוֹאָב: ... ויאמר אל־בַּלֵּק הַתִּיַצֵּב כֹּה עַל־עַלְתֶּךָ וְאֵנֹכִי אֶקְרָה כֹּה: ... וַיָּבֵא אֱלֹהֵי וְהִנֵּה נֹצֵב עַל־עַלְתּוֹ וְשָׂרֵי מוֹאָב אֹתוֹ וכו'". בלעם, תפתח כבר את הפה.

5. לפני התנין הגדול

לפני המלך השליט הנורא
עמוד איתן שְׁלוּחִי, אֵל ...

תשובה: אל תירא. משה לפני פרעה, שמות ז טו: "לֵךְ אֶל־פְּרֹעֶה בְּבִקְרֵה הַנְּהָ יֵצֵא הַמִּיָּמָה וְנֹצְבֶתָ לַקְּרֹאתוֹ עַל־שִׁפְתַי הַיָּאֵר וְהַמַּטָּה אֲשֶׁר נִהְפְּךָ לְנַחֵשׁ תִּקַּח בְּיָדְךָ". וכך גם בשמות ח טז: "וַיֹּאמֶר ה' אֶל־מֹשֶׁה הֲשָׁפַם בְּבִקְרֵה וְהַתִּיַצֵּב לִפְנֵי פְרֹעֶה הַנְּהָ יֵצֵא הַמִּיָּמָה וְכו'". וכן בשמות ט יג. משה, אל תירא.

6. מוצב וניצב

גדול מעל קטן, עומד שומר ניצב
בחלום הבורח ל ..., מפני אחיו ...

תשובה: לחרון מפני אחיו עשו. הסולם מוצב וה' ניצב בחלום יעקב הבורח לחרון מפני עשו, בראשית כח יב-יג: "וַיִּחְלֹם וְהִנֵּה סֹלֶם מַצֵּב אֶרְצָה וְרֵאשׁוֹ מִגִּיעַ הַשָּׁמַיְמָה וְהִנֵּה מַלְאָכִי אֱלֹהִים עֹלִים וְיֹרְדִים בּוֹ: וְהִנֵּה ה' נֹצֵב עָלָיו וַיֹּאמֶר אֲנִי ה' אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אָבִיד וְאֵלֵהִי יִצְחָק וכו'".

7. אחות משגיחה

עומדת האחות משגיחה בְּתוֹרָה
על זה שיגדל וילמדנו ...

תשובה: תורה. מרים נצבת על משה בתיבה, שמות ב ג-ד: "וְלֹא־יָכֹלָה עוֹד הַצִּפְיָנוּ וַתִּקְחֵלּוּ תִּבְתֵּי גִמָּא וַתַּחֲמִרְהָ בַחֲמֵר וּבְזָפַת וַתִּשֶׂם בָּהּ אֶת־הַיֶּלֶד וַתִּשֶׂם בְּסוּף עַל־שִׁפְתַי הַיָּאֵר: וַתַּתִּיצֵב אַחֲתוֹ מִרְחֵק לְדַעַה מֵהַיַּעֲשֶׂה לָּהּ". ובזכותה זכה ללמדנו תורה (ולה נסלח כשאמרה עליו ... ..)

8. מלחמה לה'

על ראש הגבעה באמונה
עמד או ישב עד תום ה- ....

תשובה: המלחמה. משה במלחמת עמלק, שמות יז ט: "וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה שִׁעַר בְּחַרְלָנוּ אֲנִישִׁים וַיָּצֵא הַלָּחֶם בְּעַמְלֵק מִחֵר אֲנֹכִי נֹצֵב עַל־רֹאשׁ הַגִּבְעָה וּמַטֵּה הָאֱלֹהִים בְּיָדִי". עד תום המלחמה בעמלק.

9. כבשים

עומדות אילמות והן עדות לשבועה
ושם עתידה להיבנות לנגב ...

תשובה: בירה. כריתת הברית בין אברהם לאבימלך, יסוד העיר באר שבע, בירת הנגב, בראשית כא כח-כט: "וַיֹּצֵב אַבְרָהָם אֶת־שִׁבְעַת כִּבְשֹׁתַי הַצֹּאן לְבִדְהָן: וַיֹּאמֶר אָבִימֶלֶךְ אֶל־אַבְרָהָם מַה הִנֵּה שָׁבַע כִּבְשֹׁתַי הָאֵלֶּה אֲשֶׁר הִצַּבְתָּ לְבִדְהָן".

10. תור ארוך

בתור ארוך לדין קטן ולדין קשה
עמדו כולם מבוקר עד ערב לפני ...

תשובה: לפני משה, כשהוא שופט את ישראל ויתרו גוער בו, שמות יח יד: "וַיֵּרָא חַתָּן מֹשֶׁה אֶת כָּל־אֲשֶׁר־הוּא עֹשֶׂה לְעַם וַיֹּאמֶר מֶה הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר אַתָּה עֹשֶׂה לְעַם מִדּוּעַ אַתָּה יוֹשֵׁב לְבִדְדָךְ וְכָל־הָעָם נֹצֵב עָלֶיךָ מִדְּבַקֵּר עַד־עֶרֶב".

11. ממתין לסימן

ממתין לראות מי תהיה הנערה
ובסוף הגיעה ושמה ...

תשובה: רבקה. עבד אברהם שממתין לנערה שתבוא ותשקה אותו ואת גמליו, בראשית כד מג (גם יג): "הֲנֵה אֲנֹכִי נֹצֵב עַל־עֵינַי הַמַּיִם וְהִנֵּה הַעֲלָמָה הַיְצִיאת לְשָׂאב וְאִמְרָתִי אֵלֶיהָ הַשְּׁקִינִינָא מְעַט מַיִם מִכַּדָּךְ".

12. מחלוקת

שניים נצים ונצבים בראש מורם

בעלי מדון ומחלוקת הם, ... ו- ...

תשובה: דתן ואבירם שהתריסו כנגד משה, במדבר טז כז: "וַדַּתָּן וְאַבִּירָם יֵצְאוּ נֹצְבִים פֶּתַח אֹהֶל־מִוֶּדָּע וַיִּנְשִׂיחֵם וַיִּבְגִּיחֵם וַיִּטְפְּסוּ". ואם נוריד את ה"ת" מ"נצבים" נמצא אותם, עפ"י המדרש, גם במצרים, שמות ב יג: "וְהִנֵּה שְׁנֵי־אֲנָשִׁים עֹבְרִים נֹצִים וַיֹּאמְרוּ לְרִשְׁעֵי לְמָה תִּכָּה רַעְדִּי".

13. חלום

ניצבת אילמת בשדה ואחיותיה משתחוות לה אפיים

ומחלום זה יצאה מריבה גדולה וגם משביר ל ...

תשובה: משביר למצרים. אלומתו של יוסף בחלום האלומות, בראשית לז ז: "וְהִנֵּה אֲנַחְנוּ מֵאֲלֹמִים אֲלֹמִים בְּתוֹךְ הַשָּׂדֶה וְהִנֵּה קָמָה אֲלֵמָתִי וְגַם־נֹצְבָה וְהִנֵּה תִסְבְּינָה אֲלֵמַתֵּיכֶם וְתִשְׁתַּחֲוֶינָן לָאֲלֵמָתִי". ונתגלגל יוסף למצרים כעבד, וזכה לעלות לגדולה והציל את מצרים.

14. סנהדרין הראשונה

כבד ממך הדבר

לא תוכל עוד לבד

צרף עוד ... במספר.

וביחד אתך ..... ו ...

תשובה: שבעים במספר וביחד אתך שבעים ואחד. מינוי שבעים הזקנים, סנהדרין הראשונה, במדבר יא טז: "וַיֹּאמֶר ה' אֶל־מֹשֶׁה אֶסְפְּהָ לִּי שִׁבְעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִדְעַתְּ כִּי־הֵם זִקְנֵי הָעָם וְשִׁטְרֵיו וְלִקְחָתָ אֹתָם אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד וְהִתְיַצְּבוּ שָׁם עִמָּךְ".

15. אי אפשר עוד להתאפק

יצאו החוצה כל העומדים סביבותיו

בעת שהתוודע ... אל ...

תשובה: יוסף אל אחיו. כל האנשים המצרים שהקיפו את יוסף בעת שהתוודע אל אחיו, בראשית מה א: "וְלֹא־יָכַל יוֹסֵף לְהִתְאַפֵּק לְכָל הַנֹּצְבִים עָלָיו וַיִּקְרָא הוֹצִיאוּ כָּל־אִישׁ מֵעָלָי וְלֹא־עָמַד אִישׁ אִתּוֹ בְּהִתְוַדַּע יוֹסֵף אֶל־אֶחָיו".

16. מצבה

השלים את אשר נדר לאלוהי ישראל

הקים גלעד לאשתו האהובה היא ...

תשובה: רחל. יעקב בחזרתו לארץ, בראשית לה יד וכו': "וַיֵּצֵב יַעֲקֹב מַצֵּבָה בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר־דִּבֶּר אֹתוֹ מַצֵּבַת אֲבֹן וַיִּסֹּף עָלֶיהָ נֶסֶף וַיִּצַק עָלֶיהָ שֵׁמֶן: ... וַיֵּצֵב יַעֲקֹב מַצֵּבָה עַל־קִבְרֹתָהּ הוּא מַצֵּבַת קִבְרֹת־רַחֵל עַד־הַיּוֹם".

17. כבוד לרב או למנהיג

העם הביט בו בכבוד ובמורא

ומכאן למדו לכבד רב ב ...

תשובה: בקימה. עם ישראל המביט משתאה במשה ומכבדו בקימה, שמות לג ח: "וְהִנֵּה כָּצִאת מֹשֶׁה אֶל־הָאֱהָל יְקוּמוּ כָּל־הָעָם וַיִּנְצְבוּ אִישׁ פֶּתַח אֹהֶלוֹ וְהִבִּיטוּ אַחֲרַי מֹשֶׁה עַד־ בָּאוּ הָאֱהָלָה".

18. אנשים ומים

עמדו נוזלים ועברו אנשים

בנס של מכות מאתים ו ...

תשובה: וחמישים. נס קריעת ים סוף, שמות טו ח: "וַיְבָרֵחַ אֶפְיֹךְ נְעֲרָמוּ מִיָּם נִצְבּוּ כְּמִרְנַד נְזֻלִים קָפְאוּ תְהַמַּת בְּלִבָּיָם". ובני ישראל עומדים נצבים וצופים, שמות יד יג: "וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־הָעָם אֶל־תִּירְאוּ הַתִּיַצְבוּ וְרֵאוּ אֶת־יְשׁוּעַת ה' אֲשֶׁר־עָשָׂה לָכֶם הַיּוֹם וְכוּ' ". בנס זה היו וחמישים מכות עפ"י הדרשה בהגדה.

19. להביט קדימה

לא להביט אחורה, רק קדימה לצפות ולקוות
פן יקרה לנו חלילה, מה שקרה ל ...

תשובה: לאשת לוט שהפכה לנציב מלח, בראשית יט כו: "וַתֵּבֵט אֶשְׁתּוֹ מֵאַחֲרָיו וַתְּהִי נִצְיָב מִלַּח".

20. אל אלוהי ישראל

חלקת שדה קנה
בבואו שלם
... הציב בה
להודות לה'

תשובה: יעקב שמציב מזבח בחזרתו לארץ, בראשית פרשת וישלח פרק לג: "וַיָּבֵא יַעֲקֹב שְׁלָם עִיר שְׁכָם אֲשֶׁר בְּאַרְץ כְּנַעַן בָּבֹאוּ מִפְּדֹן אָרֶם וַיַּחֵן אֶת פְּנֵי הָעִיר: וַיִּקַּן אֶת חֲלֻקַּת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר נָטָה שָׁם אֶהְלוּ מִיַּד בְּנֵי חָמוֹר אָבִי שְׁכָם בְּמֵאָה קִשְׁיֹטָה: וַיָּצַב שָׁם מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא לוֹ אֵל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל".

21. למרגלות ההר

זכו להיות באותו מעמד
כולם יחדיו כאיש ...

תשובה: כאיש אחד. עם ישראל במעמד סיני, שמות יט יז: "וַיּוֹצֵא מֹשֶׁה אֶת־הָעָם לִקְרַאת הָאֱלֹהִים מִן־הַמַּחֲנֶה וַיִּתְיַצְבוּ בְּתַחֲתֵית הַהָר". רש"י, שמות יט ב: "וַיַּחֵן שֵׁם יִשְׂרָאֵל - כְּאִישׁ אֶחָד בְּלִב אֶחָד".

22. תיקון החטא

בחטא מר ונמהר
חטא ישראל
עמוד משה על ראש ההר
... לקבל

תשובה: קבלת לוחות שניים. שמות פרשת כי תשא פרק לד: "וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה פֶּסֶל לֶךְ שְׁנֵי לַחַת אֲבָנִים כְּרָאשֵׁינִים וְכַתְּבֵתִי עַל הַלַּחַת אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הָיוּ עַל הַלַּחַת הָרִאשֹׁנִים אֲשֶׁר שִׁבַּרְתָּ: וְהָיָה נִכּוֹן לְבַקֵּר וְעֵלִיתָ בְּבִקְרָא אֶל הַר סִינִי וְנִצַּבְתָּ לִּי שָׁם עַל רֹאשׁ הַהָר".

23. העברת ההנהגה

הגיעה השעה להעביר את התפקיד
מהמוציא למכניס, ומחרב ל ...

תשובה: לתלמיד. משה ויהושע תלמידו-ממשיכו, דברים לא יד: "וַיֹּאמֶר ה' אֶל־מֹשֶׁה הֵן קָרְבּוּ יְמֵיךָ לְמוֹת קְרָא אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וְהִתְיַצְבוּ בְּאֵהָל מוֹעֵד וְאַצְוֶנּוּ וַיִּלְךְ מֹשֶׁה וַיְהוֹשֻׁעַ וַיִּתְיַצְבוּ בְּאֵהָל מוֹעֵד". "משה מוציא (ממצרים) ויהושע מכניס (לארץ)".

24. לא תהיה לכם התנגדות

על העמים יפול פחדכם ו ...
איש לא יעמוד ...
כל המקום אשר בו תדרוך ...
היה ... כאשר דיבר ...

תשובה: מוראכם, בפניכם, כף רגלכם, שלכם, לכם. דברים פרק יא כה: "לאִיתִּצַּב אִישׁ בְּפָנֶיכֶם פְּחָדְכֶם וּמִוֹרָאֲכֶם יִתֵּן ה' אֱלֹהֵיכֶם עַל-פְּנֵי כְלֵהָרֶץ אֲשֶׁר תִּדְרָכְרָבָה פֶּאֶשֶׁר דָּבָר לְכֶם". וכן בדברים ז כד: "וְנָתַן מַלְכֵיהֶם בְּיָדְךָ וְהֶאֱבַדְתָּ אֶת-שְׁמֵם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם לֵאמֹר: לֵאמֹר: אִישׁ בְּפָנֶיךָ עַד הַשְּׂמַדךָ אֲתֵם".

בראשית רבתי פרשת ויצא – מי נצב לפני מי²

... וראה עומד ליעקב אבינו.³ ודבר הקב"ה ליעקב: יעקב בני, בזאת העת נצבתי עליך, עד אשר יתייצבו בניך לפני, שנאמר: "והנה ה' נצב עליו" (בראשית כח יג).⁴ וישראל: "ויתיצבו בתחתית ההר" (שמות יט ז), "אתם נצבים היום" (דברים כט ט).⁵

**שבת שלום ואתם נצבים
לשנים רבות בטוב ובנעימים
מחלקי המים**

מים אחרונים: השורש יצ"ב או נצ"ב מופיע גם פעמים רבות בנ"ך וראוי למחקר, ואנו התמקדנו במופיעו בתורה.

² פטור בלא מדרש אי אפשר, אז נסיים במדרש שכבר הזכרנו בקצרה בדברינו אתם נצבים, אשר מחבר בין שלושה מה"נצבים" שראינו לעיל: חלום יעקב, מעמד הר סיני ופרשתנו.

³ משה רואה, ראו במקור שם.

⁴ ראו בראשית רבה סט ג על פסוק זה, משל המינקת שְׂשָׁחָה מעל התינוק והדיון מי מתקיים על מי, האדם על אלוהיו או אלהים על מאמיניו. והמסקנה שם: "א"ר יוחנן: הרשעים מתקיימין על אלוהיהם ... אבל הצדיקים אלוהיהם מתקיים עליהם".

⁵ הקב"ה ניצב ע"ג יעקב ובניו, מרגע "ארמי אובד אבי" שנאלץ לגלות לחרן, עד שיתבגרו, יצאו ממצרים, יתייצבו במעמד הר סיני ובשנית "אתם נצבים" בערבות מואב ערב הכניסה לארץ ישראל. מכאן ואילך יש לעם ישראל אחריות של מי שניצב בכוחות עצמו, כלפי פנים וחוש וגם ביחסו עם הקב"ה: "אתם נצבים לפני ה' אלהיכם" ולא עוד הוא ניצב מעליכם.